

Zpravodaj Lingea

Vážení přátelé,

v prvním poprázdňinovém Zpravodaji bychom Vás chtěli informovat o jedné z nejdůležitějších prezentačních akcí, kterou INVEX bezesporu je. Pro letošní ročník jsme si přichystali slušnou řádku novinek, které by neměly uniknout Vaší pozornosti. Už jsme Vás o nich informovali v letním čísle, ale nakonec je příjemné, že se nám podařilo nachystat i tituly, se kterými jsme ani nepočítali. Na INVEXU Vás tedy čeká osm novinek elektronických překladových slovníků.

Nejvíce si ceníme našeho autorského oboustranného francouzsko-českého slovníku, který významně obohatí nabídku elektronických slovníků pro tento jazyk. Bude jistě vítaným pomocníkem jak pro studenty, kteří ocení především možnost procvičování výslovnosti s rodilým mluvčím, tak i pro překladatele, kterým nabízí velký počet slovních vazeb, stylových, geografických a oborových příznaků a příkladů. Tím však nabídka francouzštiny nekončí. Máme pro Vás ještě novou elektronickou verzi jednostranného francouzsko-českého finančního slovníku knižně vydaného nakladatelstvím Fraus. Slovník obsahuje speciální termíny z oblasti finančnictví a bankovníctví. Proto zaujme především finanční poradce, bankéře a manažery, ale určitě osloví i studenty ekonomie a všechny, kdo využívají obchodní francouzštinu. Tolik nabídka slunné Francie. O dalších novinkách jen krátce. Polština nabízí dva jednostranné polsko-české slovníky, a to Velký všeobecný a Technický. Angličtina předkládá elektronickou nabídku dvou úzce specializovaných odborných anglických výkladových slovníků z produkce nakladatelství Peter Collin Publishing. Právníký a lékařský výkladový slovník poskytují cenné informace hlavně při překladu odborných textů. Poslední novinka osloví především majitele počítačů Apple Macintosh, jimž je určená nová verze Velkého slovníku (oboustranný), který pracuje na platformě OS X. Tato nabídka platí pro anglický a německý jazyk.

Více informací Vám rádi poskytneme na INVEXU od 7. 10 do 11. 10. 2002 na našich stáncích V95 a B71.

Těšíme se na Vás a celý tým našich kolegů z oddělení vývoje slovníků je připraven Vám všechny slovníky ukázat přímo v "akci".

Maria Vlasáková
redaktorka

NOVINKY NA INVE XU

Francouzsko-český a česko-francouzský slovník

Asi nejvíce očekávanou novinkou z naší produkce je právě tento slovník. Jedná se o oboustranný všeobecný slovník středního rozsahu s celkovým počtem více než 50 000 hesel. Vzhledem k tomu, že tento slovník vznikl od samého začátku jako autorské dílo přímo v naší firmě, najdete hned v první verzi většinu vlastností, na které jsou zvyklí uživatelé anglických a německých slovníků Lexicon. K nim patří především:

1. oboustranné, morfologické a fulltextové hledání
2. zobrazení předpon, odvozených slov, složených slov a okolí hesla
3. vzorová výslovnost namluvená rodilým mluvčím - ozvučeno je všech 25 000 hesel na francouzské straně slovníku
4. na 300 tematických okruhů spolu s možností učení a zkoušení slovíček
5. možnost několika pohledů na heslo

Jak už je u našich slovníků dobrým zvykem, tento slovník můžete používat jak na počítačích se systémem Windows, tak také na Linuxu nebo Mac OS 9.

Pokusili jsme se porovnat náš slovník s třídílným francouzsko-českým akademickým slovníkem. Náš slovník je pochopitelně menší, není možné v krátké době vytvořit tak rozsáhlé dílo jako je zmiňovaný slovník. Pokrytí slovní zásoby je asi poloviční, stejně tak množství ukázkových příkladů nebo idiomů. Náš slovník je ovšem současný, oproti akademickému slovníku

v něm najdete taková slova jako *saut a l'élastique* (bungee jumping), *multinational* (nadnárodní), *lecteur de disques compacts* (CD přehrávač), *overdose* (předávkování drogou) apod.

Ze současných slovníků je možné ho srovnávat pouze s novým slovníkem prof. Vlašáka, který nedávno vyšel v knižním vydání. Co do počtu hesel jsou oba slovníky přibližně stejně obsáhlé, v množství příkladů a významů je však slovník Lingea větší. Mezi elektronickými produkty srovnatelný slovník prakticky neexistuje.

Momentálně dokončujeme zpracování české části a tematické okruhy. Po nezbytném testování a doladování produktu bude nový slovník v prodeji v průběhu listopadu. Doporučená prodejní cena včetně DPH činí 1 490,- Kč.

Velké slovníky pro Mac OS X

Naše firma věnuje velkou pozornost tomu, aby slovníky byly dostupné na co největším množství počítačových platform. Proto jsme nemohli ponechat stranou zcela nový operační systém pro počítače Macintosh označovaný jako Mac OS X. Vývoj jsme zahájili již začátkem minulého roku, tedy ve stejnou dobu, kdy byl tento systém ohlášen a objevily se jeho první verze. Uvádění nového systému do praktického života probíhalo ve volnějším tempu než se zpočátku předpokládalo, nicméně v současné době se již připravuje uvedení jeho české lokalizace. Součástí lokalizace bude korektor pravopisu pro český a slovenský jazyk a také Anglický kapesní slovník v rozsahu 30 000 hesel. Všechny tyto produkty dodává naše firma.

Anglický velký a německý velký slovník jsou obsahově shodné s velkými slovníky Lexicon 2002 pro Windows, Linux a Mac OS 9. Mezi funkcemi najdete vše podstatné: morfologické, fonetické i fulltextové hledání, synonyma, antonyma, odvozená slova, předpony atd. Slovníky jsou ozvučeny, funguje učení/zkoušení, uživatelské slovníky či uživatelská témata. Oproti

verzi pro Linux zde najdete i tabulky tvarosloví pro angličtinu a němčinu. Verze pro Mac OS X postrádá pouze porovnání výslovnosti a dialog MS Wordu. Ale hlavně Lexicon vypadá a funguje jako ostatní aplikace pro nový operační systém. Bližší informace a ukázky uživatelského rozhraní najdete na našich stránkách www.lingea.cz.

Velké slovníky pro Mac OS X jsou v současné verzi již v prodeji. Cena je stejná jako v případě verze pro Windows 1 990,- Kč vč. DPH. Věříme, že i s těmito našimi produkty budete maximálně spokojeni.

Polské slovníky

Dalším jazykem, o který jsme letos obohatili naši nabídku, je možná trochu překvapivě polština. Nechceme se totiž zaměřovat jen na obvyklé západoevropské jazyky, ale také na slovanské a jiné menšinové jazyky. Polské slovníky jsou dílem externích autorů a svým rozsahem jsou to největší polské slovníky vůbec.

Polsko-český velký slovník vytvořil Dr. Karel Oliva, CSc. a kolektiv, tiskem vyšel v r. 1999 v nakladatelství Academia. Knižní vydání tvoří dva svazky v celkovém počtu přibližně 1450 stran. Slovník je opravdu jedinečný, počtem hesel je skoro dvakrát větší než např. Slovník spisovné češtiny a najdete v něm spoustu užitečných idiomů, frází a pořekadel, jejichž české protějšky byste v českém výkladovém slovníku marně hledali.

Polsko-český technický slovník vytvořil Ing. Vladimír Hodboď, CSc. a určitě je možné říci, že technický slovník je důstojným protějškem slovníku všeobecného. Obsahuje 40 000 základních hesel, ale navíc téměř 90 000 odborných slovních spojení.

Oba slovníky jsou jednostranné, tedy polsko-české, ale pomocí funkce fulltextové hledání je lze stejně dobře používat pro překlady z češtiny do polštiny. Slovníky nejsou ozvučeny, ani neobsahují te-

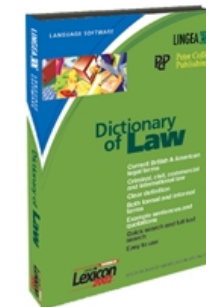
matické okruhy či jiné výukové prvky. Vzhledem k povaze slovníku a předpokládanému užití především pro profesionální překlad jsme to ani nepovažovali za nutné.

Konečně zbývá dodat, že i tyto slovníky můžete používat na všech obvyklých platformách, tedy Windows, Mac OS 9, a Linux a jsou v prodeji od srpna tohoto roku.

Odborné anglické výkladové slovníky

Díky smlouvě s britským nakladatelstvím Peter Collin Publishing můžeme našim uživatelům nabídnout tyto kvalitní specializované slovníky. Jedná se o výkladové slovníky, což znamená, že každý pojem je vysvětlen srozumitelnou angličtinou. Výklady jsou obvykle doplněny jedním nebo více příklady, které demonstrují použití uvedeného termínu v konkrétních situacích a souvislostech. Takové zpracování na rozdíl od běžných překladových slovníků umožňuje uživateli pochopit potřebné souvislosti a případné odchylky nebo významové posuny oproti běžně používanému českému ekvivalentu. Slovníky dále doplňuje řada poznámek, ať už gramatických nebo praktických. Od začátku září je možné si koupit tyto slovníky:

Dictionary of Law: (11 000 termínů) slovník obsahuje terminologii z trestního, občanského, obchodního i mezinárodního práva. Termíny jsou z britského a amerického právního systému. Proto bude slovník zajímat především odborníky z oblasti advokacie, soudnictví, mezinárodního práva a právní teorie, kteří jej ocení při překladu odborných textů.

Dictionary of Medicine: (16 000 termínů) slovník předkládá velké množství britských a amerických odborných termínů z oblasti všeobecného lékařství, chirurgie, ortopedie, stomatologie a dalších specializovaných oborů medicíny. Opět nechybí vysvětlení jednotlivých pojmů

rozumitelnou angličtinou a také praktické příklady užití. Vědeckí pracovníci z oborů medicíny, farmacie a příbuzných věd získají ve výkladovém slovníku užitečného pomocníka.

Slovníky jsou prodávány za cenu 990,- Kč vč. DPH za jeden titul. Slovníky v knižní podobě, pokud na ně vůbec v některém knihkupectví narazíte, stojí minimálně 600,- Kč. Předností elektronické verze je bezpochyby fulltextové hledání, rychlé vyhledání termínu, přehledné zobrazení a v neposlední řadě možnost používat slovník v jediné aplikaci spolu s dalšími slovníky Lingea Lexicon, např. velkým nebo hospodářským.

Francouzsko-český slovník finanční

Další novinkou Invexu je slovník, který letos v létě vydalo nakladatelství Fraus. Ve spolupráci s tímto nakladatelem jsme již dříve zpracovali hospodářské slovníky pro angličtinu a němčinu, nyní dostává slovo francouzština. Slovník obsahuje 15 000 hesel a vazeb, podstatně ovšem je, že se jedná o jediný slovník v oboru bankovníctví a financí. Je to nepostradatelný pomocník a rádce pro pracovníky bank, manažery firem, účetní, překladatele, tlumočníky i studenty vysokých ekonomických škol. Tento slovník bude do prodeje uvolněn asi v polovině října, tedy krátce po Invexu.

HOSPODÁŘSKÉ SLOVNÍKY

V dnešním článku bychom vás rádi seznámili s hospodářskými slovníky Lingea. Tyto anglické a německé slovníky jsou elektronickými verzemi dvoudílných anglických a německých knižních slovníků vydaných nakladatelstvím Fraus. V současné době jde o nejobsáhlejší slovníky zaměřené na ekonomickou oblast. Obsahují moderní terminologii posledních let, kdy právě v oblasti ekonomie došlo k obrovskému vývoji v názvosloví. Ve slovnících je zachycena aktuální slovní zásoba, se kterou se můžeme setkat při studiu ekonomie, jako zaměstnanci obchodních firem, v podnikání, ale třeba i v médiích. Pokud tedy potřebujete znát cizí termíny, ideálním pomocníkem je právě tento odborný slovník v elektronické podobě.

Podobně jako většina odborných slovníků jsou i tyto založeny na překladech klíčových hesel a na obrovském množství ustálených slovních spojení, která se k nim váží. Jsou zaměřeny především na praktickou použitelnost. Kdo by tedy hledal, jak se např. přeloží anglicky nebo německy *kmenová akcie*, *hromadná akcie*, *akcie na jméno*, *podílová akcie*, *nesplacená akcie* a velké množství jejich dalších druhů, v hospodářském slovníku by vše našel. Při odborných překladech z ekonomické sféry však mnohdy nevystačíte jen s těmito typickými slovními spojeními, ale často potřebujete přeložit nějakou slovesnou vazbu a někdy těžko odhadnete třeba předložku, která se má použít, aby byl překlad po všech stránkách správný. I v tomto směru je slovník výborným pomocníkem, který si ví rady s vazbami jako např. *převést peníze na účet*, *uhradit bankovním převodem*, *vést s někým korespondenci*, *pozbyt platnosti* atd.

Kromě základní nejdůležitější části slovníku spočívající ve slovní zásobě a ustálených spojeních je i zde k dispozici - stejně jako u všeobecných slovníků Lingea - možnost učení a zkoušení slovíček podle tematických okruhů z různých oblastí ekonomie. Jednotlivá témata jsou rozdělena do tří

hlavních skupin, a to Obchod, Účetnictví a Ekonomie. Každý si potom vybere to, co ho zajímá nebo v čem se chce zdokonalit, a můžete se učit slovíčka a nechat se z nich zkoušet.

Při překládání nejen ekonomických textů, ale obecně vždycky, je velmi dobrou pomocí slovník synonym, díky kterému se potom stále neopakujete a překlady jsou i po jazykové stránce na úrovni. Synonyma u většiny hesel samozřejmě ani v našem elektronickém hospodářském slovníku nechybí. Stejně tak jsou u jednotlivých slov uvedena slova odvozená pomocí předpon a přípon (pokud nějaká jsou) a kolokace.

K velkým výhodám elektronických slovníků patří také fulltextové hledání, pomocí něhož můžete najít různá slovní spojení, aniž byste museli podrobně slovník procházet. Tato funkce nechybí ani v našich hospodářských slovnících

Jak vypadá heslo ve slovníku, můžete vidět na následujícím obrázku.

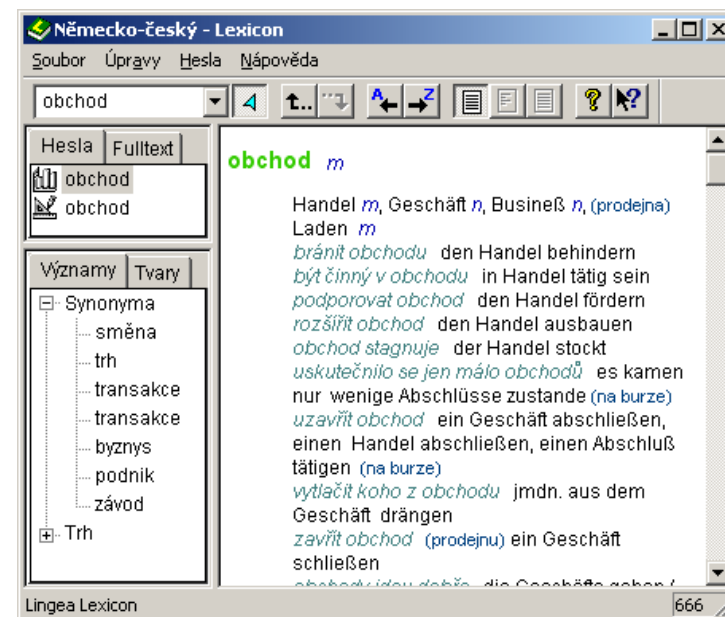
U hesla jsou tedy zobrazeny na prvním místě obecné překlady daného slovíčka, následují běžné slovesné vazby a potom velké množství slovních spojení, ve kterých se *obchod* vyskytuje. Dále v levém sloupci slovník poskytuje informaci o synonymech, odvozená slova a ještě další kolokace.

Hospodářské slovníky obsahují 60 000 hesel a 200 000 příkladů a frází, což je na odborné slovníky opravdu velké množství. Navíc slovníky fungují stejně jako naše ostatní produkty pod více systémy, a to: Windows, Linux, Apple MAC OS, což mnozí bezpochyby velmi uvítají.

Věříme, že ať už slovník budete používat profesionálně jako překladatelé nebo jen jako běžní uživatelé, kteří třeba v rámci obchodní korespondence potřebují přeložit některé termíny, budete spokojeni.

□

Autor: Jolana Sekaninová

FULLTEXTOVÉ HLEDÁNÍ V LEXICONU

Co vlastně znamená hledat ve slovníku fulltext - tové? Jak už původem anglické slovo naznačuje, jedná se o hledání v úplných textech, tedy nejen v heslových slovech, ale také v obsahu hesel. Díky tomu je možné rychle nalézt složitější obraty jako v *nejlepším případě*, *za daných podmínek* anebo i idiomy jako *s křížkem po funuse* či *koupit zajíce v pytli*, které se mohou vyskytovat v překladu hesla, frázi či příkladu. Jak tedy taková spojení hledat?

V zásadě nemusíte něco specifického nastavovat, stačí mít v dialogu "Najdi heslo" zapnuté fulltextové hledání, což standardně je. Většina slovníků verze Lexicon 2002 je touto funkcí vybavena, výjimku tvoří jen přehled gramatiky či slovník zkratk. Jakmile tedy zadáte libovolný dotaz, automaticky se hledá nejen heslové slovo, ale též výskyt zadaného slova uvnitř hesel. Výsledek je pak zobrazen v druhé záložce okna hledání označené (jak jinak) Fulltext. Když na vybrané heslo z této záložky klepnete myší, heslo se zobrazí a všechny výskyt zadaného slova jsou prosvíceny kontrastní oranžovou barvou.

Členění hesel do skupin

Brzy zjistíte, že hesla v záložce Fulltext jsou členěna do skupin označených např. Překlady nebo Příklady s překlady. Proč tomu tak je? Slovník je na rozdíl od obecných článků dobře strukturovaný text, proto má smysl rozlišovat mezi tím, zda dané slovo bylo nalezeno mezi překlady, v příkladu anebo např. ve výkladu. Tento přístup umožní rychleji dohledat potřebnou informaci. V různých slovnících se můžete setkat s těmito částmi hesla:

- Fráze
- Překlady
- Výklady
- Poznámky
- Kolokace
- Kolokace s překlady
- Příklady
- Příklady s překlady
- Synonyma
- Antonyma

Kolokace a příklady pocházejí obvykle z jednojazyčného výkladového slovníku (např. Lingea Collins COBUILD), kolokace a příklady

s překlady zase z překladových slovníků (např. studijního nebo velkého), synonyma mohou být vybrána ze slovníku výkladového i synonymického.

Když si nepřejete zobrazovat výsledky hledání v některých položkách, např. výkladech či synonymech, je možné v menu Úpravy - Možnosti (záložka Fulltext) nastavit, které položky slovníků se mají prohledávat a které nikoli. Jestliže vám toto členění do položek z nějakého důvodu nevyhovuje a dali byste přednost obyčejnému abecednímu řazení hesel, stačí ve stejné záložce vypnout volby "Výsledek hledání zobrazit v podobě stromu".

Shlukování výsledků hledání

Jednou z novinek poslední verze programu Lexicon je jeho schopnost zobrazit např. všechny příklady z různých hesel, v nichž bylo dané slovo nalezeno, jako jedno heslo. To výrazně zlepšuje přehlednost a urychluje hledání. Tyto shlukové skupiny jsou obvykle příklady, protože ty je možné vyjmout z kontextu hesla a zobrazit spolu s jinými obdobnými příklady. Pro úplnost je však i v tomto případě před každým příkladem drobným písmem označeno heslo, ve kterém se daný příklad vyskytuje. Naproti tomu výklady a překlady se zobrazují vždy jako celé heslo, protože v těchto případech je užitečné vidět i okolní významy, případně ilustrační příklady.

Tvaroslovné a obousměrné hledání ve fulltextu

Výsledek fulltextového hledání můžete ovlivnit i volbou "Tvaroslovné hledání". V případě, že je tato volba zapnuta (což standardně je), vyhledá se zadané slovo ve všech tvarech. Např. po zadání slova *dělat* se vyhledají i příklady obsahující slova *dělá*, *dělají*, *nedělej* či *dělala*. Vypnete-li tvaroslovné hledání, vyhledají se pouze výskyt slova *dělat*.

Svůj význam má ovšem i volba "Hledání v obou směrech". Lexicon totiž rozlišuje, zda dané slovo bylo nalezeno např. v anglickém nebo českém textu. To má nepochybně svůj význam pro slova, která existují v obou jazycích, přitom však znamenají něco jiného.

Např. slova *list*, *most*, *police*, ale také *i*, *my*, *plot* nebo *strop*. Pokud je oboustranné hledání zapnuto, hesla jsou členěna do skupin nejen podle položky, ve které se vyskytla, ale také podle toho, zda pochází z jednoho či druhého jazyka. Jestliže chcete hledání omezit pouze na slova z jednoho jazyka, vypněte hledání v obou směrech.

Z výše uvedeného je zřejmé, že pomocí různých nastavení Lexiconu můžete efektivně zpřesnit svůj dotaz tak, abyste rychle našli, co hledáte. O tom, jak je to někdy užitečné, svědčí i následující historka. Při prezentaci jedné konkurenční slovníkové firmy její zástupce ukazoval fungující fulltextové hledání. Na dotaz z publika, zda program podporuje i morfologii, odpověděl, že sice nikoli, ale že to nevádí, neboť se to dá jednoduše obejít. Když např. chcete vyhledat všechny výskyt slova *moucha*, pak stačí zadat všechny tvary ve složeném výrazu *moucha|mouchy|mouše|much|mouchám*. Tento výraz skutečně do programu vložil a vzápětí se obrazovka zaplnila spoustou nalezených výskytů slova, bohužel převážně anglického *much* (= *velmi*, *hodně*).

Složené výrazy

Jako fulltextový dotaz nemusíte ovšem vkládat pouze jednotlivá slova, ale také složitější výrazy. Zadáte-li více slov, např. *get dark*, *volný průběh* nebo třeba *na každý pád*, Lexicon se snaží najít výskyt těchto slov bezprostředně po sobě a v zadaném pořadí. Můžete však vložit i více slov oddělených operátory s tímto významem:

man + boy: slova *man* i *boy* se vyskytují v jednom hesle a ve stejné položce, nezáleží na pořadí

man - boy: vyhledá všechna hesla, v nichž se vyskytuje slovo *man*, ale v téže položce není současně slovo *boy*

man & boy: v jednom hesle se vyskytuje současně *man* i *boy*, ale nemusí být ve stejné položce ani uvedeném pořadí

man | boy: vyhledá hesla, v nichž se nachází *man* nebo *boy*, případně obě slova

man NEAR boy: vyhledá hesla, kde se ve

stejně položce blízko sebe vyskytují dvě uvedená slova.

Nyní tedy máme odpověď na otázku z úvodu tohoto článku. Pak odpovídající výrazy by mohly vypadat následovně:

"nejlepším případě", **"daných podmínek"** pro slovní obraty

"křížek + funus" nebo **"zajíc + pytel"** pro idiomy.

Místo znaku **&** lze psát **AND**, podobně místo **|** lze uvádět **OR**. Stejnou položkou ve všech uvedených případech máme na mysli např. překlady jednoho významu, tentýž příklad nebo stejný výklad. Když nějaké heslo obsahuje v překladu 2. významu slovo **man** a v příkladu 3. významu slovo **boy**, pak bude vyhledáno na dotaz **"man & boy"**, ale nikoli na dotaz **"man + boy"**.

Pomocí výše uvedených operátorů a kulaťáků (vývok | střední) + škola.

Na závěr už jen jednoduché doporučení. Potřebujete-li vyhledat nějaké spojení, zadejte je jednoduše jako dotaz. Jedná-li se o delší konstrukci, jako je tomu v případě některých idiomů, vyberte si dvě vhodná významová slova (tedy ne předložku nebo zájmeno) z tohoto spojení a vložte je oddělené znakem **+**.

Pokud bylo na některý dotaz nalezeno velké množství hesel, pokuste se dotaz vhodně omezit, např. volbou jiného operátoru nebo vypnutím tvaroslovného hledání. Opačným případem je, že se hledané spojení vůbec nenajde. Pak zkuste dotaz naopak rozšířit, např. povolením hledání ve více položkách nebo širším operátorem (např. **+** místo **NEAR** nebo **AND** místo **+**). Nenajde-li se ani pak, je možné, že v daném slovníku takové spojení vůbec není. V případě, že používáte studijní slovník anebo starší verzi velkého slovníku (tedy 2.0 nebo 2000), pak rozhodně začněte uvažovat o upgradu na velký slovník Lexicon 2002, který obsahuje velké množství obdobných příkladů.

□

Autor: Pavel Ševeček

VÝHERCI LETNÍ SOUTĚŽE

Léto skončilo a s ním i možnost zúčastnit se naší letní soutěže. Opravdu nás těší Váš zájem. Zjistili jsme, že si i Vy rádi hrajete, takže i v dalších Zpravodajích bychom vám nabízíme soutěže o zajímavé ceny. Správná odpověď na Letní soutěž je: Na 3D obrázku je otevřená truhla s pokladem a dva delfíni. A kdo jsou výherci?

Nástěnnou mapu světa vyhrává
Zdeněk Bulín (bulin.zdenek@tiscali.cz)
Studijní anglický slovník z produkce
Lingea vyhrává **Kamila Matochová**
(Kamila.Matochova@radegast.cz).

Výhercům blahopřejeme a další soutěž pro
Vás přichystáme v listopadové m Zpravodaji.

KDE NÁS NAJDETE

A kde nás na Invexu najdete? Letos budeme vystavovat pouze ve dvou pavilonech, a to na stáncích V95 a B71. Hlavní sídlo je tradičně v pavilonu V, kde vystavují hlavní softwarové firmy, menší stánek nás bude prezentovat v pavilonu B. Pokud se chcete blíže seznámit s našimi novými produkty nebo třeba jen prodiskutovat vlastní zkušenosti s používáním našich slovníků, neváhejte a navštivte nás kdykoli v týdnu od 7. 10. do 11. 10. 2002 na brněnském Výstavišti.

